

УДК 159.922:356.13(043.3)

Волинець Наталія Валентинівна, кандидат психологічних наук, доцент, старший науковий співробітник відділення організації наукових досліджень науково-дослідного відділу Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького
natasha_volynets@meta.ua

ОСОБЛИВОСТІ ОСОБИСТІСНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ПСИХОЛОГІВ, СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ТА СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД НАЯВНОСТІ ДОСВІДУ ПРИВАТНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПРАКТИКИ

Анотація

Досліджено особливості переживання особистісного благополуччя психологів, соціальних працівників та соціальних педагогів в залежності від наявності досвіду приватної професійної практики. Виявлено незначно вищий показник загального рівня особистісного благополуччя та його компонентів: особистісної здійсненності життя, особистісної самоефективності та гармонії, професійної компетентності та самореалізації, професійно організаційної мотивації та професійного розвитку і досягнень психологів, соціальних працівників та соціальних педагогів з досвідом приватної професійної практики, порівняно з фахівцями без досвіду приватної практики. Психологи, соціальні працівники та соціальні педагоги з досвідом приватної професійної практики мають більші можливості для втілення особистісного проекту життя та реалізації професійного потенціалу для досягнення поставлених життєво важливих та соціально значущих цілей, і маючи можливість працювати з різними категоріями клієнтів, реалізують ширший спектр виконуваних професійних функцій. Виявлено статистично значущу залежність особистісної самоефективності від наявності досвіду приватної професійної практики, що свідчить про те, що досвід приватної практики дає більшу особистісну свободу психологам, соціальним працівникам та соціальним педагогам для самостійного забезпечення різних сфер власної життєдіяльності. Приватна практика значно розширює професійний досвід та компетенції психологів, соціальних працівників та соціальних педагогів, а, отже, впливає і на рівень їхнього особистісного благополуччя в контексті особистісної самоефективності.

***Ключові слова:** особистісне благополуччя, здійсненність життя, самоефективність, гармонія, професійна компетентність, самореалізація, мотивація, професійний розвиток.*

Волинець Наталия Валентиновна, кандидат психологических наук, доцент, старший научный сотрудник отдела организации научных исследований научно-исследовательского отдела Национальной академии Государственной пограничной службы Украины имени Богдана Хмельницкого

ОСОБЕННОСТИ ЛИЧНОСТНОГО БЛАГОПОЛУЧИЯ

ПСИХОЛОГОВ, СОЦИАЛЬНЫХ РАБОТНИКОВ И СОЦИАЛЬНЫХ ПЕДАГОГОВ В ЗАВИСИМОСТИ ОТ НАЛИЧИЯ ОПЫТА ЧАСТНОЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПРАКТИКИ

Аннотация

Исследованы особенности переживания личностного благополучия психологов, социальных работников и социальных педагогов в зависимости от наличия опыта частной профессиональной практики. Выявлен незначительно выше показатель общего уровня личностного благополучия и его компонентов: личностной осуществимости жизни, личной самоэффективности и гармонии, профессиональной компетентности и самореализации, профессионально организационной мотивации, профессионального развития и достижений психологов, социальных работников и социальных педагогов с опытом частной профессиональной практики по сравнению со специалистами без опыта частной практики. Психологи, социальные работники и социальные педагоги с опытом частной профессиональной практики имеют большие возможности для воплощения личностного проекта жизни и реализации профессионального потенциала для достижения поставленных жизненно важных и социально значимых целей, и имея возможность работать с различными категориями клиентов, реализуют широкий спектр выполняемых профессиональных функций. Выявлена статистически значимая зависимость личностной самоэффективности от наличия опыта частной профессиональной практики, что свидетельствует о том, что опыт частной практики дает большую личностную свободу психологам, социальным работникам и социальным педагогам для самостоятельного обеспечения различных сфер собственной жизнедеятельности. Частная практика значительно расширяет профессиональный опыт и компетенции психологов, социальных работников и социальных педагогов, а, следовательно, влияет и на уровень их личностного благополучия в контексте личностной самоэффективности.

Ключевые слова: личностное благополучие, осуществимость жизни, самоэффективность, гармония, профессиональная компетентность, самореализация, мотивация, профессиональное развитие.

Volynets Nataliya Valentynivna, Candidate of Psychology(PhD), Associate Professor, Senior Science Leader in Research and development Department of National Academy of the Borderguard Troops of Ukraine named after Bohdan Khmelnytsky

PECULIARITIES OF PERSONAL WELL-BEING OF PSYCHOLOGISTS, SOCIAL WORKERS AND SOCIAL PEDAGOGUES DEPENDING ON THE EXPERIENCE OF THE PRIVATE PROFESSIONAL PRACTICE

Summary

The peculiarities of experiencing of personal well-being of psychologists, social workers and social pedagogues depending on the experience of private

professional practice are investigated. A slightly higher indicator of the general level of personal well-being and its components was revealed: personal fulfillment of life, personal self-efficacy and harmony, professional competence and self-realization, professional-organizational motivation, professional development and achievements of psychologists, social workers and social pedagogues with experience of private professional practice, compared with specialists without experience of private practice. Psychologists, social workers and social pedagogues with experience in private professional practice have more opportunities to implement a personal project of life and the realization of professional capacity to achieve the vital and socially important goals set, and having the opportunity to work with different categories of clients, they realize a wider range of professional functions performed. The statistically significant dependence of personal self-efficacy on the availability of experience of private professional practice has been revealed, which shows that the experience of private practice gives more personal freedom to psychologists, social workers and social educators to independently provide various areas of their own life. Private practice significantly expands the professional experience and competence of psychologists, social workers and social educators, and, consequently, affects the level of their personal well-being in the context of personal self-efficacy.

Key words: *personal well-being, fulfillment of life, self-efficacy, harmony, professional competence, self-realization, motivation, professional development.*

Постановка проблеми. Професійна діяльність психологів, соціальних працівників та соціальних педагогів орієнтована на вирішення соціально психолого-педагогічних проблем розвитку та повноцінного функціонування усіх прошарків суспільства і здійснюється в системі взаємодій конкретної особистості із соціумом, а, отже, впливає на формування гуманістичних, моральних, розвивально-виховуючих, здорових відносин та стосунків людей в різних сферах особистісної життєдіяльності та професійної діяльності. Окрім того, професійна діяльність психологів, соціальних працівників та соціальних педагогів спрямована на збереження зростання фізичного та духовного здоров'я, особистісного благополуччя та гармонізацію відносин у суспільстві. Психологи, соціальні працівники та соціальні педагоги допомагають і сприяють всіма наявними в їх розпорядженні засобами особистісному благополуччю і самовираженню особистості клієнта, досягненню соціальної справедливості та усвідомленню ним власної ролі та можливостей у вибудовуванні життя, розвитку ресурсів та можливостей для задоволення індивідуальних, групових, національних та інших потреб, намірів та цілей. Особистісне благополуччя психологів, соціальних працівників та соціальних педагогів також залежить від різноманіття можливостей здійснення професійної діяльності в різних сферах, з різними типами клієнтів, можливостей вибору психолого-педагогічних засобів надання допомоги, підтримку, супроводу тощо. Переживання ними особистісного благополуччя є бажаним, оскільки інтегрує стани психологічного задоволення, комфорту, внутрішньої і зовнішньої гармонії, що в результаті відображається у відповідних ефектах: задоволеності

умовами, процесом та результатами праці, міжособистісними відносинами в процесі праці, спілкуванням з колегами та керівниками, професійною компетентністю, самореалізацією досягненнями в професійній діяльності, почутті власної гідності та внутрішньої свободи, що визначають переживання-проживання особистісної та професійної здійсненності життя.

Особистісне благополуччя в контексті професійної діяльності розглядається як процес та стан, який інтегрально відображає життєву діяльність людини, її результати та ставлення до цих результатів (М. Бояркін та ін.) [6], як критерій професійної ідентичності і характеристика діяльності (Р. Шаміонов) [7], як результат переживання особистістю успіхів чи досягнень у професійній реалізації, гармонії у особистому житті, реалізації особистістю власного потенціалу тощо (В. Духневич) [3]. Особистісне благополуччя є одним з важливих чинників впливу на ефективність діяльності психолога консультанта. Психологи-консультанти сприймають клієнтів в більш позитивному ключі в тому випадку, коли у них високий рівень самоактуалізації, відсутні власні істотні проблеми психологічного характеру і вони вбачають більше ресурсів у особистості клієнта. Окрім того, психологи мають більш виражену тенденцію до самоактуалізації в порівнянні з фахівцями, які здійснюють споріднену діяльність (В. Духневич) [3]. У зв'язку з зазначеним актуальним постає питання чи впливає приватна професійна практики психологів, соціальних працівників та соціальних педагогів на переживання ними власного особистісного благополуччя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різноманітність досліджень благополуччя представлено у працях як зарубіжних, так і вітчизняних науковців (А. Адлер, М. Аргайл, Б. Братусь, Н. Бредберн, Ш. Бюлер, А. Ватерман, В. Вілсон, Ж. Вірна, А. Вороніна, Е. Дінер, Е. Десі, В. Духневич, Е. Еріксон, Е. Кологривова, В. Манукян, А. Маслоу, М. Мартін, Р. Мей, Ю. Олександров, Г. Олпорт, Я. Павлоцька, В. Пейвот, Г. Пучкова, Р. Райан, К. Ріфф, К. Роджерс, М. Селігман, А. Созонтов, Є. Трошіхіна, Г. Фейст, А. Ферхнем, В. Франкл, Є. Фромм, К. Хорні, М. Чіксентміхайі, Р. Шаміонов, О. Ширяєва, К. Г. Юнг та ін.). Проблеми дослідження суб'єктивної оцінки якості життя різних соціальних та професійних груп присвячено праці: Г. Баранової – суб'єктивна оцінка якості життя студентів; М. Бельські, В. Гриценко, О. Зінченко, Н. Лебедевої, В. Константинова, Г. Солдатової – суб'єктивна оцінка якості життя, адаптація та благополуччя внутрішньо переміщених осіб; Т. Данильченко – суб'єктивне соціальне благополуччя; В. Духневич – психологічне благополуччя професіонала; О. Старченкової – психологічне благополуччя менеджерів; Г. Зараковського, В. Хащенко, А. Журавльова – критерії якості життя та методи його оцінки тощо.

Основними формами приватної практики психолога є психологічний моніторинг, психологічна трудова орієнтація, відбір, підбір, адаптування, психодіагностика, психопрофілактика, психотерапія, психокорекція, психотренінг, психодрама, рольові психологічні ігри, психологічна реабілітація, психологічне консультування, психологічна експертиза [4]. Приватна практика соціального працівника спрямована на надання соціальних,

правових та інших послуг індивідам, сім'ям, групам, громадам і суспільству з метою поліпшення якості життя та функціонування соціуму, повернення особистості до повноцінного самостійного активного життя. Напрямами роботи соціального працівника є профілактика негативних явищ у соціумі та формування здорового способу життя різних верств населення; організація роботи приватних центрів соціального обслуговування; організація ринку соціальних послуг; робота в громадах, спрямована на згуртування й активізацію внутрішніх резервів; консультування з питань соціальної опіки дітей-сиріт, людей із обмеженими можливостями, альтернативних форм реабілітації осіб із відхиленнями в поведінці; соціально-психологічна робота на підприємствах та в організаціях у якості консультантів [5]. Напрямами приватної практики соціальних педагогів може бути виявлення причин деформації в розвитку клієнта, пошук засобів і способів їх усунення, зміни середовища в інтересах клієнта, а також у розробці адекватної методики соціально-педагогічного процесу, який сприятиме його оптимальному розвитку. Соціально-педагогічна діяльність спрямовується на розвиток якісних позитивно-корисних ініціатив, творчість, різних видів самодопомоги, формування ціннісних орієнтацій клієнтів. Основними напрямами соціально-педагогічної діяльності є вивчення соціально-психологічних особливостей особистості та соціально-педагогічного впливу мікросередовища на неї; організація освітньо-виховної взаємодії з проблемною особистістю; соціально-педагогічна допомога та підтримка особистості в кризових ситуаціях; корекція відносин і соціальної взаємодії; організація посередництва у творчому розвитку особистості [8].

Мета статті: висвітлення результатів емпіричного дослідження особливостей переживання особистісного благополуччя психологів, соціальних працівників та соціальних педагогів в залежності від наявності досвіду приватної професійної практики.

Виклад результатів дослідження. З метою виявлення рівнів та типів особистісного благополуччя психологів, соціальних працівників та соціальних педагогів в середовищі професійної діяльності було використано розроблений скринінг-опитувальник особистісного благополуччя призначений для експрес діагностики рівнів переживання (високого, середнього з тенденцією до високого, середнього з тенденцією до низького та низького) та типів переживання особистісного благополуччя (особистісно-орієнтованого, професіонально-орієнтованого, кар'єрно-орієнтованого та соціально орієнтованого). Концептуальною основою скринінг-опитувальника стала структурна модель особистісного благополуччя в середовищі професійної діяльності, відповідно до якої особистісне благополуччя розглядається як складне комплексне психологічне утворення, що містить структурні компоненти особистісної здійсненності, особистісної самоефективності, особистісної гармонії, професійної компетентності та самореалізації, професійно-організаційної мотивації та професійного розвитку й досягнень [2] та розроблена на її основі типологія особистісного благополуччя [1]. Скринінг опитувальник складається з 73 тверджень стосовно переживань, відчужень, думок, установок, позицій тощо, які досліджуваним потрібно оцінити за

семибальною шкалою. Відповіді респондентів аналізувалися за допомогою розробленого ключа. Для виявлення гендерних особливостей особистісного благополуччя використано методи математико-статистичних даних: розрахунки середнього арифметичного та стандартного відхилення для визначення міри центральної тенденції та мінливості досліджуваних показників, U-критерію Манна-Уїтні для виявлення відмінностей у досліджуваних показниках особистісного благополуччя в залежності від наявності досвіду приватної практики.

В емпіричному дослідженні особистісного благополуччя прийняли участь 82 психологи, соціальні працівники та соціальні педагоги Київської, Луганської, Львівської, Харківської, Херсонської та Хмельницької областей, з них: 65 жінок та 17 чоловіків, 34 особи, які мають самостійну професійну практику та 48 осіб, які не мають приватної практики, віком 23-68 років, зі стажем роботи 1-49 років.

Результати дослідження особистісного благополуччя психологів, соціальних працівників та соціальних педагогів в залежності від наявності/відсутності досвіду приватної професійної практики представлено у таблиці 1.

Таблиця 1

Результати дослідження особистісного благополуччя психологів, соціальних працівників та соціальних педагогів в залежності від наявності/відсутності досвіду приватної професійної практики

Показники	Рівні (типи)	Наявний досвід приватної практики (n=34)				Відсутній досвід приватної практики (n=48)			
		кількість, осіб	частка, %	($M_{exp} \pm m_1$)	σ_1^*	кількість, осіб	частка, %	($M_{exp} \pm m_2$)	σ_2
Особистісна здійсненість життя	в*	11	32,35	63,50±2,352	13,71	10	20,83	61,29±1,606	11,130
	св	20	58,83			33	68,75		
	сн	2	5,88			4	8,33		
	н	1	2,94			1	2,09		
Особистісна самоефективність	в	11	32,35	46,53±1,448	8,443	12	25,00	43,62±1,197	8,294
	св	21	61,77			31	64,58		
	сн	1	2,94			4	8,33		
	н	1	2,94			1	2,09		
Особистісна гармонія	в	13	38,23	44,56±1,635	9,532	12	25,00	42,90±1,293	8,961
	св	15	44,12			27	56,25		
	сн	5	14,71			8	16,67		
	н	1	2,94			1	2,08		
Професійна компетентність та саморегуляція	в	11	32,35	59,56±1,792	10,44	11	22,92	55,35±2,052	14,215
	св	20	58,83			31	64,58		
	сн	2	5,88			2	4,17		
	н	1	2,94			4	8,33		
Професійно організаційна мотивація	в	11	32,35	65,65±1,582	9,227	12	25,00	62,90±1,540	10,672
	св	21	61,77			32	66,67		
	сн	2	5,88			3	6,25		
	н	0	0			1	2,08		

Професійний розвиток та досягнення	в	10	29,41	55,35±1,250	7,286	15	31,25	52,56±1,676	11,614
	св	20	58,82			22	45,83		
	сн	4	11,77			10	20,83		
	н	0	0			1	2,09		
Загальний показник особистісного благополуччя	в	13	38,23	334,97±	8,947	14	29,17	316,90±7,85	54,428
	св	20	58,83			29	60,42		
	сн	1	2,94			4	8,33		
	н	0	0			1	2,08		
Тип Благополуччя	ОО ¹	21	61,77	-	-	31	64,58	-	-
	ПО ²	5	14,71			8	16,67		
	КО ³	3	8,82			4	8,33		
	СО ⁴	1	2,94			3	6,25		
	ПО+К	1	2,94			2	4,17		
	О ⁵	1	2,94			0	0		
	ОО+С	1	2,94			0	0		
	О ⁶	1	2,94			0	0		
	ПО+С								
	О ⁷								
ОО+П									
О ⁸									

*в – високий рівень, св – середній рівень з тенденцією до високого, сн – середній рівень з тенденцією до низького, н – низький рівень.

ОО¹– особистісно-орієнтований тип; ПО²– професійно-орієнтований тип; КО³– кар'єрно-орієнтований тип; СО⁴– соціально-орієнтований тип; ПО+КО⁵– змішаний професійно-кар'єрно-орієнтований тип; ОО+СО⁶– змішаний особистісно-соціально-орієнтований тип; ПО+СО⁷– змішаний професійно-соціально орієнтований тип; ОО+ПО⁸– змішаний особистісно- професійно-орієнтований тип.

За результатами тестування виявлено незначні відмінності у наступних показниках особистісного благополуччя психологів, соціальних працівників та соціальних педагогів в залежності від наявності/відсутності досвіду приватної практики:

1) За показником особистісної здійсненності життя високий рівень виявлено у 11 (32,35%) осіб з досвідом приватної практики та у 10 (20,83 %) осіб без досвіду приватної практики, що свідчить про те, що цим особам притаманні висока емоційна доступність для себе і для світу, висока гармонійність у ставленні до себе та висока здатність відчувати себе і світ, сильна емоційна чуйність, сильне внутрішнє переживання і співчуття, здатність насолоджуватися життям; здатність керувати зовнішнім світом, готовність приймати активну участь у власному житті та вибудовувати його. Ці особи мають високо розвинені почуття обов'язку та відповідальності, їхня поведінка характеризується автентичністю та незалежністю. Вони здатні емоційно відчувати цінності світу, вибудовувати внутрішнє ставлення до пережитого, виявляти і проживати суб'єктивні цінності, що проявляється, наприклад, в здатності отримувати задоволення, здатності до страждання, здатності надавати емоційну значущість пережитим подіям життя, здатності відчувати емоційну внутрішню співвіднесеність та здатності до самоприйняття. Вони мають високий рівень осмисленості та спрямованості власного життя, цілеспрямовану орієнтацію на майбутнє та чіткі уявлення про себе як про сильну особистість, яка має достатню свободу вибору, щоб вибудовувати власне життя відповідно до своїх цілей і уявлень про його сенс.

Вони позитивно сприймають власне минуле життя та досвід, переживають переважно позитивні емоції та позитивно налаштовані на життя; мають високу потребу у цікавій стабільній роботі, в контексті якої планують власне майбутнє життя, яке сприймають як наповнене можливостями та перспективами.

Середній з тенденцією до високого рівень особистісної здійсненності життя виявлено у 20 (58,83 %) осіб з досвідом приватної практики та 33 (68,75 %) осіб без досвіду приватної практики, що свідчить про достатні рівні відкритості цих осіб по відношенню до світу та до самих себе; здатності рішуче і відповідально жити в світі, включатися в життя; розвитку здатності знаходити реальні можливості діяти в будь-яких ситуаціях, приймати персонально обґрунтовані рішення; розвитку емоційного внутрішнього світу і внутрішньої здатності відчувати ціннісні базиси і орієнтуватися на них; здатності до сприйняття та ясності стосовно різноманітних ситуацій, які виникають у житті; осмисленості та спрямованості власного життя. Вони мають цілеспрямовану орієнтацію на майбутнє та здатність вибудовувати власне життя відповідно до своїх цілей і уявлень про його сенс. Особи з середнім з тенденцією до високого рівнем особистісної здійсненності життя характеризуються переживанням переважно емоційно позитивних станів та почуттів. Вони позитивно сприймають власне минуле життя та досвід, мають потребу у цікавій стабільній роботі та перспективні плани на майбутнє, переважно задоволені взаєминами з колегами і співробітниками.

Середній з тенденцією до низького рівень особистісної здійсненності життя виявлено у 2 (5,88 %) осіб з досвідом приватної практики та 4 (8,33 %) осіб без досвіду приватної практики, що свідчить про недостатні рівні відкритості цих осіб по відношенню до світу та до самих себе; знижену здатність рішуче й відповідально жити в світі, включатися в життя, а також недостатні рівні рішучості, відповідальності та включеності у власне життя; знижену здатність знаходити реальні можливості діяти в будь-яких ситуаціях та приймати персонально обґрунтовані рішення; знижену внутрішню здатність відчувати ціннісні базиси і орієнтуватися на них, недостатньо цілеспрямовану орієнтацію на майбутнє та недостатню здатність вибудовувати власне життя відповідно до своїх цілей і уявлень про його сенс. Ці особи частіше переживають емоційно негативні стани та почуття, рідко позитивно сприймають власне минуле життя та досвід, мають недостатньо сформовані потребу у цікавій стабільній роботі та перспективні плани на майбутнє, вони переважно незадоволені взаєминами з колегами і співробітниками. У 1 (2,94 %) особи з досвідом приватної практики та 1 (2,09 %) особи без досвіду приватної практики виявлено низький рівень особистісної здійсненності життя, що характеризується блокуванням персональних здібностей, закритістю до зовнішнього світу, відсутністю емоційної чутливості до себе та світу; нездатністю насолоджуватися життям та нездатністю дистанціюватися та зберігати внутрішній вільний простір; бездіяльним або малодіяльним способом життя, коли рішення стосовно нього важко приймаються; невпевненістю у прийнятті рішень та в «екзистенційному місці» («чи моє це місце?»), необов'язковістю, стриманістю, незнанням того, що потрібно робити, низькою

здатністю витримувати навантаження; відсутністю відчуття персональної включеності в життя, проживанням життя в позиції очікування – «глядача» власного життя, а не його творця. Такі особи достатньо стримані та мають низький рівень розвитку почуття обов'язку та проблеми, пов'язані з відповідальністю; вони не здатні швидко приймати життєво важливі рішення, нерішучі і невпевнені у власних рішеннях, їхнє життя не наповнене почуттями, воно є переважно діловим і функціональним. У них відсутня здатність виходити з потоку активності для встановлення рефлексивної дистанції, вони не можуть робити паузи в роботі, і, зазвичай, дуже швидко реагують на будь які подразники, не вірять, що можуть контролювати власне життя, живуть «сьогоднішнім та вчорашнім днем», оцінюють власне минуле життя переважно як негативне або фаталістичне, у них відсутні перспективні плани на майбутнє; відсутня потреба в цікавій та стабільній роботі, і вони переважно незадоволені взаєминами з колегами та співробітниками.

Отже, серед осіб з досвідом приватної практики ($M_{сер1} \pm m_1 = 63,50 \pm 2,352$, $\sigma = 13,716$) та осіб без досвіду приватної практики ($M_{сер2} \pm m_2 = 61,29 \pm 1,606$, $\sigma = 11,130$) переважає середній з тенденцією до високого рівень особистісної здійсненності життя. В цілому середній показник особистісної здійсненності життя у осіб з досвідом приватної практики є незначно вищим та мінливішим, ніж у осіб без досвіду приватної практики, що може свідчити про те, що особи з досвідом приватної практики мають незначно вищий рівень втілення особистісного проекту життя та реалізація професійного потенціалу для досягнення поставлених життєво важливих та соціально значущих цілей.

2) За показником особистісної самоефективності високий рівень виявлено у 11 (32,35 %) осіб з досвідом приватної практики та у 12 (25,00 %) осіб без досвіду приватної практики, що свідчить про їхні високі рівні ефективності самоуправління та особистісного зростання у контексті співвіднесення власних професійних досягнень із досягненнями колег, переживанням органічної єдності власної особистості з обраною професією, усвідомленням власних особистісних якостей як передумов для професійних успіхів та перетворення професійних успіхів в імпульси прогресивного особистісного розвитку; високі рівні самоповаги, суб'єктивної задоволеності результатами становлення і реалізації в професії, самовпевненості та впевненості у власній професійній компетентності, вмілості, досвідченості. Вони характеризуються внутрішньою узгодженістю професійного самоставлення, позитивним ставленням до себе як до суб'єкта праці і позитивного особистісного змісту самої професії, мають потребу у досягненнях. У 21 (61,77 %) особи з досвідом приватної практики та у 31 (64,58 %) особи без досвіду приватної практики виявлено середній рівень з тенденцією до високого особистісної самоефективності, а у 1 (2,94 %) особи з досвідом приватної практики та 4 (8,33 %) осіб без досвіду приватної практики – середній рівень з тенденцією до низького особистісної самоефективності, що свідчить про відповідні рівні ефективності самоуправління та особистісного зростання у контексті співвіднесення досліджуваними власних професійних досягнень із досягненнями колег, самоповаги, самовпевненості та впевненості

у власній професійній компетентності, вмілості, досвідченості; переважання внутрішньої узгодженості професійного самоствалення, прояву потреб у досягненнях і регулярному менеджменті в управлінні. У 1 (2,94 %) особи з досвідом приватної практики та 1 (2,09 %) особи без досвіду приватної практики виявлено низький рівень особистісної самоефективності, що свідчить про низькі оцінки ними ефективності самоуправління та особистісного зростання, низькі рівні самоповаги, самовпевненості та впевненості у власній професійній компетентності, вмілості, досвідченості; про наявність бажання «усе залишити як є, щоб не було гірше», коли виникають поточні робочі проблеми. Внутрішня конфліктність професійного самоствалення цих осіб виявляється в суб'єктивному відчуженні власних якостей, мотивів і цінностей від процесу і результатів професійної діяльності, і вони відчувають недоречність, незатребуваність в професійній сфері тих особистісних якостей, які осмислюються як особисті переваги в інших сферах життя. Їм притаманний низький рівень прояву потреби у досягненнях, а регулярний менеджмент в управлінні викликає у них напруження.

Отже, серед осіб з досвідом приватної практики ($M_{\text{сеп1}} \pm m_1 = 46,53 \pm 1,448$, $\sigma = 8,443$) та осіб без досвіду приватної практики ($M_{\text{сеп2}} \pm m_2 = 43,62 \pm 1,197$, $\sigma = 8,294$) переважає середній з тенденцією до високого рівень особистісної самоефективності. В цілому середній показник особистісної самоефективності у осіб з досвідом приватної практики є незначно вищим та мінливішим, що пов'язано з більшим досвідом здійснення професійної діяльності з різними категоріями клієнтів, широким спектром виконуваних професійних функцій, ніж у осіб без досвіду приватної практики.

3) За показником особистісної гармонії високий рівень виявлено у 13 (38,23 %) осіб з досвідом приватної практики та у 12 (25,00 %) осіб без досвіду приватної практики, що свідчить про високі рівні їхньої задоволеністю повсякденною діяльністю, хороше самопочуття та стан здоров'я, відсутність психоемоційної симптоматики, переважання позитивного хорошого настрою та оптимістичного сприйняття майбутнього, переживання піднесення та позитивного впливу роботи та незалежність від інших осіб; високі рівні задоволеності умовами праці та досягненнями в роботі, значущості соціального оточення, до якого можна звернутися по допомогу та підтримку, товариськість та дружелюбність. У діяльності ці особи прагнуть реалізовувати головні особистісні цінності, використовувати власні таланти і досвід для реалізації певної суспільно важливої мети; прагнуть до інтеграції різних стилів життя та втілюють в роботі свої ідеали і цінності.

У 15 (44,12 %) осіб з досвідом приватної практики та у 27 (56,25 %) осіб без досвіду приватної практики виявлено середній рівень з тенденцією до високого особистісної гармонії, а у 5 (14,71 %) осіб з досвідом приватної практики і у 8 (16,67 %) осіб без досвіду приватної практики – середній рівень з тенденцією до низького, що свідчить про відповідні рівні задоволеності повсякденною діяльністю, позитивності самооцінки здоров'я, відсутність психоемоційної симптоматики, переважання хорошого настрою та оптимістичного сприйняття майбутнього; переживання переважно позитивного

впливу роботи, орієнтації у кар'єрі на можливості втілювати в роботі свої ідеали і цінності та інтеграцію різних стилів життя; задоволеності умовами праці та досягненнями в роботі; значущості соціального оточення (для спільного вирішення проблем, переживання самотності тощо) та відносин з сім'єю і друзями. У 1 (2,94 %) особи з досвідом приватної практики та у 1 (2,08 %) особи без досвіду приватної практики виявлено низький рівень особистісної гармонії, що свідчить про їхню незадоволеність повсякденною діяльністю, погане самопочуттям та низьку оцінку стану здоров'я, прояви безсоння, безпричинного неспокою, занадто емоційного реагування на незначні перешкоди, розсіяність, переважання поганого настрою та песимістичного сприйняття майбутнього, пригнічення та переживання негативного впливу роботи, залежність від інших осіб та потребу в усамітненні. Ці особи зазвичай безініціативні, незадоволені умовами праці та досягненнями в роботі, вони не мають в своєму оточенні осіб, до яких можна звернутися по допомогу та підтримку, вони переважно нетовариські та недружелюбні.

Отже, серед осіб з досвідом приватної практики ($M_{\text{сер1}} \pm m_1 = 44,56 \pm 1,635$, $\sigma = 9,532$) та осіб без досвіду приватної практики ($M_{\text{сер2}} \pm m_2 = 42,0 \pm 1,293$, $\sigma = 8,961$) переважає середній з тенденцією до високого рівень особистісної гармонії. В цілому середній показник особистісної гармонії у осіб з досвідом приватної практики є незначно вищим та мінливішим, ніж у осіб без досвіду приватної практики.

4) За показником професійної компетентності та самореалізації високий рівень виявлено у 11 (32,35 %) осіб з досвідом приватної практики та у 11 (22,92 %) осіб без досвіду приватної практики, що свідчить про їхні високі рівні самоствавлення, інтересу до роботи, професійної затребуваності, професійної компетентності, професійного авторитету та відчуття приналежності до професійної спільноти, високі оцінки результатів професійної діяльності та позитивного ставлення до них з боку інших людей (колеги, керівництва тощо), високі рівні задоволеності реалізацією професійного потенціалу, взаєминами з керівництвом, прагнення працювати у команді та орієнтацією на інтеграцію зусиль колег, підлеглих для виконання професійних задач. Ці особи потребують врахування інтересів персоналу при визначенні трудових функцій.

У 20 (58,83 %) осіб з досвідом приватної практики та у 31 (64,58 %) особи без досвіду приватної практики виявлено середній рівень з тенденцією до високого, а у 2 (5,88 %) осіб з досвідом приватної практики і у 2 (4,17 %) осіб без досвіду приватної практики – середній рівень з тенденцією до низького професійної компетентності та самореалізації, що свідчить про відповідні рівні переживання інтересу до роботи, професійної затребуваності та професійного самоствавлення, професійної компетентності, професійного авторитету та відчуття приналежності до професійної спільноти, оцінки результатів професійної діяльності, задоволеності реалізацією професійного потенціалу, взаєминами з керівництвом, бажання працювати у команді та орієнтації в кар'єрі на інтеграцію зусиль колег, підлеглих для виконання службової задачі й прояву потреби врахування інтересів персоналу при

визначенні трудових функцій. У 1 (2,94 %) особи з досвідом приватної практики та у 4 (8,33 %) осіб без досвіду приватної практики виявлено низький рівень професійної компетентності та самореалізації, що свідчить про переживання ними конфліктності професійного самоставлення, професійної незатребуваності та негативного або критичного ставлення до них з боку інших людей (колег, керівництва тощо), низькі рівні професійної компетентності, професійного авторитету та відчуття приналежності до професійної спільноти, оцінки результатів професійної діяльності та інтересу до роботи, незадоволеність (або низький рівень задоволеності) реалізацією професійного потенціалу, взаєминами з керівництвом, небажання працювати у команді та відсутністю орієнтації на інтеграцію зусиль колег, підлеглих для виконання професійних задач й незначущістю потреби врахування інтересів персоналу при визначенні трудових функцій.

Отже, серед осіб з досвідом приватної практики ($M_{\text{сер1}} \pm m_1 = 59,56 \pm 1,792$, $\sigma = 10,448$) та осіб без досвіду приватної практики ($M_{\text{сер2}} \pm m_2 = 55,35 \pm 2,052$, $\sigma = 14,215$) переважає середній з тенденцією до високого рівень професійної компетентності та самореалізації. В цілому середній показник професійної компетентності та самореалізації у осіб з досвідом приватної практики є незначно вищим, ніж у осіб без досвіду приватної практики, у яких цей показник є значно мінливішим.

5) За показником професійно-організаційної мотивації високий рівень виявлено у 11 (32,35 %) осіб з досвідом приватної практики та у 12 (25,00 %) осіб без досвіду приватної практики, середній рівень з тенденцією до високого – у 21 (61,77 %) осіб з досвідом приватної практики та 32 (66,67 %) осіб без досвіду приватної практики, а у 2 (5,88 %) осіб з досвідом приватної практики і у 3 (6,25 %) осіб без досвіду приватної практики – середній рівень з тенденцією до низького, що свідчить про відповідні рівні їхньої впевненості у власній спроможності керувати повсякденним та професійним життям, вільно приймати рішення та реалізовувати їх; інтересу до власного життя, його емоційної насиченості та наповненості смыслом; задоволеності самореалізацією та високими оцінками продуктивності і осмисленості прожитого життя, яке дає смисли життя у майбутньому; задоволеності власним прожитим життям, життям в теперішньому та значущості хороших споминів про минуле та спрямованості у майбутнє; самодостатності та прояву потреб у винагороді, у креативності та в умовах праці; орієнтації на досягнення успіху через подолання перешкод і вирішення складних професійних завдань, орієнтації на співпрацю, збереження цілісності організації та позитивну мотивацію. У 1 (2,08 %) особи без досвіду приватної практики виявлено низький рівень професійно організаційної мотивації, що свідчить про її невпевненість у власній спроможності керувати повсякденним та професійним життям, фаталізм та переконаність в тому, що життя не підвладне свідомому контролю, що свобода вибору є ілюзорною, і безглуздо будь-що планувати на майбутнє; незадоволеність власним прожитим життям, життям в теперішньому; наявність сумнівів у своїй здатності щось змінити або зробити та схильність до самоприпинення та самозвинувачення у власних невдачах (у

осіб з досвідом приватної практики низький рівень професійно-організаційної мотивації не виявлено).

Отже, серед осіб з досвідом приватної практики ($M_{\text{сеп1}} \pm m_1 = 65,65 \pm 1,582$, $\sigma = 9,227$) та осіб без досвіду приватної практики ($M_{\text{сеп2}} \pm m_2 = 62,90 \pm 1,540$, $\sigma = 10,672$) переважає середній з тенденцією до високого рівень професійно-організаційної мотивації. В цілому середній показник професійно-організаційної мотивації у осіб з досвідом приватної практики є незначно вищим, ніж у осіб без досвіду приватної практики, у яких цей показник є незначно мінливішим.

б) За показником професійного розвитку та досягнень високий рівень виявлено у 10 (29,41 %) осіб з досвідом приватної практики та у 15 (31,25 %) осіб без досвіду приватної практики, середній рівень з тенденцією до високого – у 20 (58,82 %) осіб з досвідом приватної практики та у 22 (45,83 %) осіб без досвіду приватної практики, середній рівень з тенденцією до низького – у 4 (11,77 %) осіб з досвідом приватної практики і у 10 (20,83 %) осіб без досвіду приватної практики, низький рівень – у 1 (2,09 %) особи без досвіду приватної практики (у осіб з досвідом приватної практики низький рівень цього показника не виявлено), що свідчить про відповідні рівні професійного самоприйняття, професійного розвитку, автономності, сформованості професійних цілей, задоволеності рівнем компетентності та професійними досягненнями, позитивних відносин в колективі, прояву потреб у взаємостосунках та у визнанні, здатності до ретроспективної, ситуативної та перспективної рефлексії.

Отже, серед осіб з досвідом приватної практики ($M_{\text{сеп1}} \pm m_1 = 55,35 \pm 1,250$, $\sigma = 7,286$) та осіб без досвіду приватної практики ($M_{\text{сеп2}} \pm m_2 = 52,56 \pm 1,676$, $\sigma = 11,614$) переважає середній з тенденцією до високого рівень професійного розвитку та досягнень. В цілому середній показник професійного розвитку та досягнень у осіб з досвідом приватної практики є незначно вищим, ніж у осіб без досвіду приватної практики, у яких цей показник є значно мінливішим.

За загальним показником особистісного благополуччя високий рівень виявлено у 13 (38,23 %) осіб з досвідом приватної практики та у 14 (29,17 %) осіб без досвіду приватної практики, середній з тенденцією до високого – у 20 (58,83 %) осіб з досвідом приватної практики та у 29 (60,42 %) осіб без досвіду приватної практики, середній з тенденцією до низького – у 1 (2,94 %) особи з досвідом приватної практики та у 4 (8,33 %) осіб без досвіду приватної практики, низький – у 1 (2,08 %) особи без досвіду приватної практики (у осіб з досвідом приватної практики низький рівні цього показника не виявлено), що свідчить про відповідні рівні особистісної здійсненності життя, особистісної самоефективності та гармонії, професійної компетентності та самореалізації, професійно-організаційної мотивації та професійного розвитку та досягнень.

Отже, серед осіб з досвідом приватної практики ($M_{\text{сеп1}} \pm m_1 = 334,97 \pm 8,947$, $\sigma = 52,170$) та осіб без досвіду приватної практики ($M_{\text{сеп2}} \pm m_2 = 316,90 \pm 7,856$, $\sigma = 54,428$) переважає середній з тенденцією до високого рівень особистісного благополуччя. В цілому середній показник особистісного благополуччя у осіб з

досвідом приватної практики є вищим, ніж у осіб без досвіду приватної практики, у яких цей показник є незначно мінливішим.

У 21 (61,77 %) особи з досвідом приватної практики та у 31 (64,58 %) особи без досвіду приватної практики виявлено особистісно-орієнтований тип благополуччя, відповідно до якого благополуччя переживається в контексті як особистісної, так і професійної здійсненності власного життя. Це особи з почуттям вільного власного вибору (свободи), які знаходять реальні можливості дії в будь-яких ситуаціях, приймають персонально обґрунтовані рішення; мають чіткі уявлення про себе як про сильну особистість, здатну вибудовувати власне життя відповідно до своїх цілей і уявлень про його сенс. Вони здатні до самореалізації, готові приймати активну участь у власному житті та вибудовувати його, отримують задоволення від взаємин з керівництвом та колегами, проявляють інтерес до роботи, позитивно ставляться до себе як до фахівців, які можуть реалізувати свій професійний потенціал, мають виражене диференційоване уявлення про себе як представників професійної спільноти і, в зв'язку з цим, сформоване позитивне емоційне самоставлення та ставлення до цінностей професійної спільноти, з якою себе ідентифікують. Ці особи впевнені у своїй професійній компетентності та в тому, що в професійному плані вони є авторитетом для колег, керівництва, близьких; високо оцінюють результати своєї професійної діяльності та отримують задоволення від реалізації професійного потенціалу. Вони знають використати власні індивідуальні властивості для конструктивного розв'язання суперечностей і досягнення високих результатів у професійній діяльності, а також як використати ці протиріччя і досягнення в якості стимулів до подальшого особистісного зростання. Їхніми провідними кар'єрними орієнтаціями є можливість жити та працювати в різних місцях (відсутність стабільності місця проживання та/або наявність декількох місць роботи) та задоволення потреби у досягненнях. Вони переживають задоволеність повсякденною діяльністю, умовами праці та досягненнями на роботі, піднесення, позитивний вплив роботи та незалежність, у них переважає хороший настрій та оптимістичне сприйняття майбутнього. У них відсутня психоемоційна симптоматика. Для них велике значення має соціальне оточення. Вони відшукують можливість втілювати в роботі свої ідеали і цінності, проте, можуть переживати самоприниження як фіксовану установку на негативне оцінювання або втрату смислу своїх індивідуальних якостей в контексті трудової діяльності і професійної кар'єри через самозвинувачення в ситуаціях професійного неуспіху, коли покладають провину на себе незалежно від того, чим насправді обумовлені проблеми чи невдачі на роботі, а вихід з зазначених негативних переживань в позитивний простір та задоволення потреб у винагороді та в умовах праці сприяє переживанню благополуччя. Ці особи мають чітко сформовані професійні цілі та яскраво виражену потребу у визнанні. Вони переживають професійне самоприйняття, прагнуть до професійного розвитку, формують позитивні відносини в колективі, володіють здатністю до ретроспективної та ситуативної рефлексії.

У 5 (4,71 %) осіб з досвідом приватної практики та у 8 (16,67 %) осіб без досвіду приватної практики виявлено професіонально-орієнтований тип благополуччя, відповідно до якого благополуччя переживається як процес самореалізації як професіонала. Це особи, які мають чіткі уявлення про власну спроможність вибудувувати життя у відповідності з власними цілями та уявленнями про його смисл; несуть відповідальність за себе і своє життя, спроможні доводити до кінця рішення, прийняті на підставі особистих цінностей з усвідомленням обов'язковості цього для себе або зобов'язань перед іншими людьми. Вони позитивно сприймають власне минуле як досвід, що сприяє їхньому розвитку і є передумовою сьогоденного життя, що виражається у теплому, сентиментальному ставленні по відношенню до минулого, та орієнтовані на перспективне майбутнє: мають цілі і плани на майбутнє, планують досягнення майбутніх цілей і отримання винагород тощо; переживають переважно емоційно позитивні стани та задоволення потреби у цікавій роботі; задоволення від реалізації професійного потенціалу та від задоволення потреби у досягненнях. Вони впевнені у своїй професійній компетентності, вмілості, досвідченості. На загальному позитивному фоні самоствалення у осіб з професіонально-орієнтованим типом особистісного благополуччя переважає стан суб'єктивної задоволеності наявним рівнем розвитку професійно важливих знань, умінь і навичок, здібностей і особистісних якостей, що поєднується з почуттям самодостатності, автономії при здійсненні професійних обов'язків і прийнятті професійних рішень. Умовою особистісної самоефективності цих осіб є відсутність стабільного місця проживання та/або можливість отримання досвіду в різних установах (організаціях тощо). Вони переживають значущість соціального оточення в контексті спільного вирішення проблем, розширення відносин з сім'єю, друзями, колегами; переживають процес власного життя через інтерес до нього, його високу емоційну насиченість та наповненість смислом та володіють здатністю до перспективної рефлексії: аналізу майбутньої діяльності та поведінки, планування, прогнозування можливих наслідків тощо, що проявляється у ретельному плануванні деталей власної поведінки, зверненні до майбутніх подій, орієнтації на майбутнє.

У 3 (8,82 %) осіб з досвідом приватної практики та у 4 (8,33 %) осіб без досвіду приватної практики виявлено кар'єрно-орієнтований тип благополуччя, відповідно до якого благополуччя переживається як результат успіхів в кар'єрі. Ці особи мають яскраво виражену потребу у цікавій роботі та орієнтовані на стабільність роботи як постійної роботи з мінімальною ймовірністю звільнення. Їхньою провідною кар'єрною орієнтацією є інтеграція зусиль інших людей, повнота відповідальності за кінцевий результат і з'єднання різних функцій організації, що забезпечують їм можливість для лідерства, високого доходу, підвищених рівнів відповідальності і можливості здійснити вагомий внесок в успіх організації. Вони переживають особистісне благополуччя за умови володіння владними повноваженнями, що дають можливість для прийняття ключових рішень та управління людьми, проектами тощо зі значними делегованими повноваженнями. Для них важливим є

врахування інтересів персоналу при визначенні трудових функцій та робота в команді. Вони переживають задоволення потреби у досягненнях та орієнтовані на регулярний менеджмент в управлінні, інтеграцію стилів життя як спосіб збереження гармонії між особистим життям і кар'єрою, як врівноваження різних сфер життєдіяльності – кар'єри, сім'ї, особистих інтересів тощо. Для них кар'єра асоціюється із загальним стилем життя. Врівноважуючи особисті потреби, потреби сім'ї та кар'єри відповідно в організаційних відносинах вони потребують також врахування їхніх особистісних і сімейних потреб. Вони переживають задоволення потреб у винагороді та в умовах праці, у них переважають позитивні стимули винагороди та заохочення у мотивації, вони потребують переважання в управлінні цілісності над дезінтеграцією та інноваційності над консервативністю організації професійної діяльності, а також переважання у відносинах співпраці, які сприяють переживанню особистісного благополуччя. Ці особи переживають задоволеність рівнем компетентності та задоволеність у реалізації потреб у взаємостосунках та у визнанні. Вони володіють здатністю до ретроспективної, ситуативної та перспективної рефлексії.

У 1 (2,94 %) особи з досвідом приватної практики та у 3 (6,25 %) осіб без досвіду приватної практики виявлено соціально-орієнтований тип благополуччя, відповідно до якого благополуччя переживається в контексті соціальних взаємодій. Це особи, які переживають переважно емоційно позитивні стани та отримують задоволення від реалізації потреби у цікавій роботі. Вони реалізують власний інтерес до роботи та отримують задоволення від взаємин з керівництвом та іншими людьми; переживають задоволення потреби у досягненнях; задоволеність умовами праці; у них переважає хороший настрій та оптимістичне сприйняття майбутнього. Проте, вони можуть переживати самозвинувачення, коли стикаються з перешкодами у діяльності та кар'єрній самореалізації. Вони отримують задоволення від атмосфери згуртованої єдності, що дає можливість працювати в «общинній» спільноті, яка формується на взаємних симпатіях, групових інтересах, групових нормах поведінки, і орієнтована на мотивування до здійснення професійної діяльності, а також у задоволенні потреб у винагороді, в умовах праці та в креативності. Провідною кар'єрною орієнтацією осіб з соціально-орієнтованим типом особистісного благополуччя є виклик, пов'язаний з успіхом подолання ними перешкод, з вирішенням нерозв'язаних складних проблем, готовністю працювати в особливих та/або екстремальних умовах діяльності, в середовищі складних міжособистісних відносин, а процес боротьби і перемога є важливішими для них, ніж конкретна сфера діяльності або кваліфікація. Особи з цим типом особистісного благополуччя мають яскраво виражену потребу у формуванні та підтримці довгострокових стабільних взаємостосунків при значній близькості взаємин, які базуються на довірі.

У 4 (11,77 %) осіб з досвідом приватної практики та у 2 (4,17 %) осіб без досвіду приватної практики виявлено комбіновані типи особистісного благополуччя: у 1 (2,94 %) особи з досвідом приватної практики та у 2 (4,17 %)

осіб без досвіду приватної практики – комбінований професійно-кар’єрно-орієнтований тип, у 1 (2,94 %) особи з досвідом приватної практики – комбінований особистісно-соціально-орієнтований тип, у 1 (2,94 %) особи з досвідом приватної практики – комбінований професійно-соціально-орієнтований тип, у 1 (2,94 %) особи з досвідом приватної практики – комбінований особистісно-професійно-орієнтований тип, які містять характеристики двох відповідних типів благополуччя, що може бути пов’язано з їхнім прагненням реалізуватися в декількох сферах життєдіяльності. З метою виявлення відмінностей у досліджуваних показниках особистісного благополуччя в залежності від наявності/відсутності досвіду приватної професійної практики було проведено розрахунки U-критерію Манна-Уїтні, результати яких представлено у таблиці 3.

Таблиця 3

Результати розрахунків U-критерію Манна-Уїтні

Показники	U-критерій ^{а,б}	p-рівень
Особистісна здійсненність життя	730,00	0,418
Особистісна самоефективність	624,50	0,041
Особистісна гармонія	726,00	0,396
Професійна компетентність та самореалізація	678,00	0,194
Професійно-організаційна мотивація	694,00	0,250
Професійний розвиток та досягнення	705,50	0,298
Загальний показник особистісного благополуччя	653,00	0,125
Тип благополуччя	773,00	0,638

а. Критерій Манна-Уїтні

б. Групувальна змінна: наявність/відсутність приватної практики

За результатами розрахунків виявлено статистично значущу залежність особистісної самоефективності ($U = 624,50$, при $p=0,041$) від наявності досвіду приватної професійної практики, свідчить про те, що досвід приватної практики дає більшу особистісну свободу психологам, соціальним працівникам та соціальним педагогам для самостійного забезпечення різних сфер життєдіяльності. Інші показники, тип та загальний показник особистісного благополуччя не залежать від наявності/відсутності досвіду приватної професійної практики.

Висновки. За результатами дослідження у психологів, соціальних працівників та соціальних педагогів з досвідом приватної професійної практики виявлено незначно вищий показник загального рівня особистісного благополуччя та його компонентів: особистісної здійсненності життя, особистісної самоефективності та гармонії, професійної компетентності та самореалізації, професійно-організаційної мотивації та професійного розвитку і

досягнень, ніж у фахівців без досвіду приватної практики, що може свідчити про те, що фахівці з досвідом приватної практики мають більші можливості для втілення особистісного проекту життя та реалізації професійного потенціалу для досягнення поставлених життєво важливих та соціально значущих цілей, можуть працювати з різними категоріями клієнтів, мають ширший спектр виконуваних професійних функцій тощо. Окрім того, виявлено статистично значущу залежність особистісної самоефективності від наявності досвіду приватної професійної практики, свідчить про те, що досвід приватної практики дає більшу особистісну свободу психологам, соціальним працівникам та соціальним педагогам для самостійного забезпечення різних сфер власної життєдіяльності. Приватна практика значно розширює професійний досвід та компетенції психологів, соціальних працівників та соціальних педагогів, а, отже, впливає і на рівень їхнього особистісного благополуччя в контексті особистісної самоефективності.

Список використаних джерел

1. Волинець Н. В. Типологічні особливості особистісного благополуччя персоналу Державної прикордонної служби України. *Теорія і практика сучасної психології*. 2018. № 5. С. 209–217.
2. Волинець Н.В. Емпірична модель особистісного психологічного благополуччя персоналу Державної прикордонної служби України. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : Психологія*. 2018. Вип. 2. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadpn_2018_2_5. (електронне видання).
3. Духневич В. М. Психологічне благополуччя професіонала як умова його ефективної діяльності (на прикладі професії психолога) : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.01. Київ, 2002. 197 с.
4. Костицький М. В. Психологічна експертиза в системі психологічної практики. *Юридична психологія*. 2015. № 1. С. 14–31.
5. Овод Ю. В. Особливості професійної діяльності соціального працівника в системі соціального забезпечення. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*. 2013. №1(7). С. 167–170.
6. Психологическое и профессиональное благополучие государственных служащих : монография / М. Ю. Бояркин, О. Долгополова, Д. М. Зиновьева, В. В. Крутова, Е. В. Романенко, Н. С. Субочев, А. В. Юнда. Волгоград : ФГОУ ВПО ВАГС, 2007. 216 с.
7. Шамионов Р. М. Субъективное благополучие личности : психологическая картина и факторы. Саратов : Изд-во Саратов. ун-та, 2008. 296 с.
8. Шевців З. М. Основи соціально-педагогічної діяльності : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 248 с.

References transliterated

1. Volynets N. V. Typolohichni osoblyvosti osobystisnoho blahopoluchchya personalu Derzhavnoyi prykordonnoyi sluzhby Ukrayiny. Teoriya i praktyka suchasnoyi psyxolohiyi. 2018. № 5. S. 209–217.
2. Volynets N. V. Empirychna model' osobystisnoho psyxolohichnoho blahopoluchchya personalu Derzhavnoyi prykordonnoyi sluzhby Ukrayiny. Visnyk Nacional'noyi akademiyi Derzhavnoyi prykordonnoyi sluzhby Ukrayiny. Seriya : Psyxolohiya. 2018. Vyp. 2. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadpn_2018_2_5. (elektronne vydannya).
3. Duchnevych V. M. Psyxolohichne blahopoluchchya profesionala yak umova joho efektyvnoyi diyal'nosti (na prykladi profesiyi psyxoloha) : dys. ... kand. psyxol. nauk : 19.00.01. Kyiv, 2002. 197 s.
4. Kostyc'kyj M. V. Psyxolohichna ekspertyza v systemi psyxolohichnoyi praktyky. Yurydychna psyxolohiya. 2015. № 1. S. 14–31.
5. Ovod Yu. V. Osoblyvosti profesijnoyi diyal'nosti social'noho pracivnyka v systemi social'noho zabezpechennya. Zbirnyk naukovyx prac' Xmel'nyc'koho instytutu social'nych texnologij Universytetu «Ukrayina». 2013. №1(7). S. 167–170.
6. Psihologicheskoe i profesional'noe blagopoluchie gosudarstvennyh sluzhashhih : monografija / M. Ju. Bojarkin, O. Dolgopolova, D. M. Zinov'eva, V. V. Krutova, E. V. Romanenko, N. S. Subochev, A. V. Junda. Volgograd : FGOU VPO VAGS, 2007. 216 s.
7. Shamionov R. M. Sub"ektivnoe blagopoluchie lichnosti : psihologicheskaja kartina i faktory. Saratov : Izd-vo Sarat. un-ta, 2008. 296 s.
8. Shevtsiv Z. M. Osnovy social'no-pedahohichnoyi diyal'nosti : navchal'nyj posibnyk. Kyiv : Centr uchbovoyi literatury, 2012. 248 s.

Ця робота ліцензується відповідно до Creative Commons Attribution 4.0 International License.

Авторське право (c) 2019 Volynets Nataliya Valentynivna Волинець Наталія Валентинівна

Отримано: 19.02.2019

Відрецензовано: 21.03.2019

Опубліковано: 02.04.2019

DOI: <https://doi.org/10.31108/3.2019.3.1.10>